

Tjänsteskrivelse

Datum: 2026-05-27

Diarienummer: /Ärendebeteckning/

Enhet/Verksamhet: Kommunledningsstaben

Ansvarig chef: Johan Örnberg, Kommundirektör

Handläggare: Johan Örnberg, Kommundirektör

IT-samverkan mellan Arvika, Eda och Årjängs kommuner

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner att en gemensam IT-avdelning för tre kommuner etableras med planerad driftstart 21 november 2027.

Kommunstyrelsen ger kommundirektören i uppdrag att säga upp nuvarande avtal om IT-samverkan mellan Arvika och Eda kommuner, samt ingå nytt avtal om utökad IT-samverkan mellan Arvika, Eda och Årjängs kommuner genom avtalssamverkan.

Återrapportering ska ske till kommunstyrelsen ett år efter driftstart.

Sammanfattning av ärendet

Arvika och Eda kommuner har sedan 2023 en gemensam IT-avdelning genom avtalssamverkan. Årjängs kommun har idag sin IT-drift upphandlad externt, med avtal som löper till november 2027. Detta har skapat ett naturligt tillfälle att utreda en utökad samverkan.

En genomförd förstudie visar att en gemensam IT-avdelning för tre kommuner kan skapa en mer stabil, säker och användarvänlig IT-miljö. Samverkan bedöms minska sårbarheten kopplad till kompetens och resurser samt bidra till mer kostnadseffektiva lösningar och stärka förutsättningarna för digital omställning.

Den juridiska utredningen visar att flera samverkansformer är möjliga, men att avtalssamverkan är en enkel och flexibel modell att etablera, samtidigt som gemensam nämnd eller bolag innebär tyngre organisationer.

Förstudien rekommenderar att samverkan genomförs genom avtalssamverkan och att Årjäng ansluter till den befintliga IT-organisationen.

Beslutsunderlag

Kommunledningsstabens tjänsteskrivelse 2026-05-27

Förstudierapport IT-samverkan Årjäng, Eda, Arvika kommuner 2026-03-12

Utredning: Juridiska förutsättningar för IT-samverkan mellan Arvika, Eda och Årjängs kommun 2025-10-29

Politisk beredning av ärendet

Ärendet bereds av allmänna utskottet och beslutas av kommunstyrelsen.

Förvaltningens beredning av ärendet

Arvika och Eda kommuner har etablerat en gemensam IT-organisation med cirka 20 medarbetare och gemensam IT-chef. Syftet med samverkan har varit att minska sårbarhet, samla kompetens och skapa bättre stöd för digital utveckling.

Årjängs kommun har motsvarande behov, men saknar idag egen driftorganisation och är beroende av extern leverantör. Förstudien visar att Årjängs IT-miljö i stora delar kan integreras i den befintliga gemensamma IT-miljön, särskilt inom områdena anslutbarhet, identitet, tjänster och cybersäkerhet.

En utökad IT-samverkan skapar möjligheter att:

- Skapa en stabil och säker IT-miljö genom gemensam hantering av cybersäkerhet och IT-infrastruktur.
- Minska sårbarhet kopplad till kompetens och resurser.
- Använda resurser mer effektivt genom delade resurser och kostnadseffektivare lösningar.
- Stödja digital omställning genom gemensamma tekniska lösningar.

Förstudien identifierar även utmaningar, såsom osäkerhet kring Årjängs kommuns IT-miljö och behovet av kompetensöverföring från Aktiv IT till den gemensamma IT-avdelningen. För att hantera dessa utmaningar krävs:

- Dokumentation över Årjängs kommuns IT-miljö och fysiska IT-infrastruktur.
- En plan för kompetensöverföring från Aktiv IT till IT-tekniker från den gemensamma IT-avdelningen.
- Initiera ett projekt i Arvika kommun från och med den 1 januari-21 november 2027 för att förbereda och kompetenssäkra inför verksamhetsövergången i november 2027.

Tidplan

För att genomföra övergången krävs därför planering, resurser och ett genomförandeprojekt inför driftstarten 2027.

- 20 November 2026: Sista dag för att säga upp befintligt samverkansavtal Arvika-Eda
- 1 januari 2027: Projektstart.
- November 2027: Driftstart för den nya gemensamma IT-organisationen.

En utredning av juridiska förutsättningar för IT-samverkan har genomförts. Utredningen rekommenderar avtalssamverkan som den mest lämpliga

samverkansformen för en gemensam IT-avdelning. Avtalssamverkan är en smidig och snabb form att etablera, utan behov av ny juridisk person eller omfattande organisation. Den ger även möjlighet till flexibilitet och enkel uppstart.

Sammantaget bedöms förutsättningarna som goda för att genomföra en utökad IT-samverkan.

Hållbarhet

En gemensam IT-organisation bedöms bidra positivt till hållbar utveckling. Socialt innebär samverkan förbättrade möjligheter att leverera likvärdig och stabil digital service till invånare och medarbetare, vilket stärker tillgänglighet och kvalitet i kommunens verksamheter. Även om ärendet inte direkt riktar sig mot barn och unga, kan en mer robust IT-miljö indirekt bidra till bättre förutsättningar för digitala verktyg inom exempelvis skola och utbildning. Ur ett miljöperspektiv kan samordnad IT-drift bidra till effektivare resursanvändning och minskad energiförbrukning genom gemensamma lösningar och minskad dubbel kapacitet.

Ekonomisk konsekvens/finansiering

Beslutet finansieras inom befintlig budgetram.

För en smidig övergång finansieras kostnaden för en extra resurs på IT-avdelningen av Årjängs kommun under perioden 2027-01-01 till 2027-11-21 för att säkerställa kompetensöverföring från Aktiv IT. Kostnaden beräknas till 500 000 kronor och finansieras via projektmedel. På längre sikt bedöms en gemensam IT-avdelning bidra till kostnadseffektivare lösningar genom delade resurser.

Beslutet skickas till

För kännedom
Arvika kommun
Årjängs kommun

För åtgärd
Kommundirektör; Johan Örnberg

Förstudierapport

Dokumentinformation

Förstudiens namn:	IT-samverkan Årjäng, Eda, Arvika
Beställare av förstudien:	Hans Karlsson, kommundirektör Arvika kommun Johan Örnberg, Kommundirektör Eda kommun Birgitta Evensson, Kommundirektör Årjängs kommun
Förstudieledare:	Henrik Olsson, IT-chef Arvika och Eda kommuner. Agnetha Persson, IT-strateg Årjängs kommun.
Datum för leverans av rapport:	2026-03-12
Rapport godkänd av:	Kommundirektörer

Relaterade dokument

Datum:	260114
Benämning:	Förstudiedirektiv IT-samverkan Årjäng, Eda, Arvika
Datum:	251029
Benämning:	Bilaga 1. Utredning juridiska förutsättningar.

Innehåll

1. Översikt	3
1.1 Bakgrund och syfte	3
1.2 Ledning och tidplan.....	4
1.3 Förstudiens mål	4
2. Förstudiens innehåll	4
2.1 Genomförande och metod.....	4
2.2 Förstudiens resultat	4
a) IT	4
Anslutbarhet.....	5
Identitet	5
Tjänster.....	5
Cybersäkerhet och informationssäkerhet.....	6
Initiativ och resurser.....	6
b) IT inom verksamheten Barn och utbildning inom Årjängs kommun	8
c) möjligheter och utmaningar	8
d) Samverkansform	9
e) Resurser.....	9
3. Lösningsförslag	9
3.1 Rekommenderad lösning.....	9
3.2 Intressenter	9
3.3 Tidplan och beroende.....	10
4. Övrigt	10

1. Översikt

1.1 Bakgrund och syfte

Kommundirektörerna i Arvika, Eda och Årjängs kommuner ser behov av att utreda förutsättningar för utökad samverkan genom att Årjängs kommun ansluter till den etablerade gemensamma IT-avdelningen för Arvika och Eda kommuner. Utredningen har genomförts genom en förstudie.

Årjängs kommun har organiserat sin IT-organisation med en intern IT-strategi och extern drift och support. Årjäng har ett avtal med Aktiv IT som löper till och med 1 november 2027 med en option om att förlänga till 2030. I samband att avtalet kommer löpa ut så har kommundirektören i Årjängs kommun ett uppdrag att göra en översyn över hur Årjängs kommun ska bedriva sin IT-verksamhet framöver.

Inriktningen är att utreda förutsättningar för utökad samverkan genom att även Årjängs kommun ingår i den gemensamma IT-avdelningen, som nu omfattar Arvika och Eda kommuner.

Gemensam IT-avdelning Arvika och Eda kommuner

Sedan 1 januari 2023 har Arvika och Eda kommuner en gemensam IT-chef. Sedan 1 januari 2024 finns ett samverkansavtal mellan Arvika och Eda kommuner som innebär en gemensam IT-avdelning för de båda kommunerna där Arvika kommun är värdkommun. Eda kommun finansierar 7,5 heltidstjänster i denna samverkansfunktion och övriga finansieras av Arvika kommun. IT-avdelningen består totalt av 20 medarbetare och är uppdelade i enheten för drift och infrastruktur som leds av en enhetschef från och med 1/1 2026 och enheten för Användarstöd som leds av en enhetschef från och med 1/1 2026.

Drivkraften för denna samverkan var att skapa förutsättningar för centralt stöd för digital omställning i båda kommunerna samt att minska sårbarhet gällande kompetens och resurser.

IT-avdelningens uppdrag

IT-avdelningen ska stödja Arvika och Eda kommunkoncerner genom att erbjuda en stabil, säker och användarvänlig IT-miljö, med efterfrågade relevanta IT-tjänster. Funktionen ska bidra med att skapa förutsättningar för att koncernerna utvecklas med stöd av digitala lösningar för effektivisering eller innovation.

Utifrån detta uppdrag har IT-avdelningen fyra fokusområden:

- **Anslutbarhet:** Att tillhandahålla en anslutbarhet till koncernens digitala enheter för spridning av koncernens interna nätverk inklusive internet i inomhusmiljö där kommunal verksamhet bedrivs permanent.
- **Identitet:** Att som anställd få tillgång till en kvalitetssäkrad digital identitet (konto), baserad på aktuell anställning. Denna identitet används för att nå aktuella IT-resurser utifrån behov, på ett enkelt och säkert sätt.
- **Tjänster:** Genom att erbjuda en tjänstekatalog vill IT-avdelningen beskriva vilka tjänster som funktionen tillhandahåller samt beskriva innehåll, ansvarsfördelning och ambition för dessa tjänster.
- **Cybersäkerhet:** Bedriva ett systematiskt och riskhanterat cybersäkerhetsarbete kopplat till IT-infrastrukturen med tillhörande tjänster.

Förstudien har utgått från en modell där Årjängs kommun har en gemensam IT-avdelning delad med Eda och Arvika kommun. Med detta som utgångspunkt levererar förstudierapporten en nulägesbild

för Årjäng kommuns inom områdena IT och Barn och utbildning för att kunna resurssätta en eventuell utökad IT-avdelning gällande förvaltning och utveckling.

1.2 Ledning och tidplan

Beställare av förstudien:

Hans Karlsson, kommundirektör Arvika kommun

Johan Örnberg, Kommundirektör Eda kommun

Birgitta Evensson, Kommundirektör Årjängs kommun

Förstudieledare: Henrik Olsson och Agnetha Persson

Styrgrupp:

Hans Karlsson, Kommundirektör Arvika kommun

Marcus Wihk, Biträdande Kommundirektör Arvika kommun

Johan Örnberg, Kommundirektör Eda kommun

Birgitta Evensson, Kommundirektör Årjängs kommun

Henrik Olsson, IT-chef Arvika och Eda kommuner

Agnetha Persson, IT-strateg i Årjängs kommun

Förstudiens startdatum: 20260114

Förstudiens slutdatum: 20260430

1.3 Förstudiens mål

Det övergripande målet med förstudien är att utreda förutsättningar för en IT-avdelning för tre kommuner: Arvika, Eda och Årjängs kommuner. Förstudierapporten ska ligga till grund för ett beslut om att initiera ett projekt för skapandet av en IT-avdelning för tre kommuner alternativt att avbryta detta initierade arbete.

2. Förstudiens innehåll

2.1 Genomförande och metod

Inventering av nuvarande IT-miljö i Årjängs kommun har genomförts av Agnetha Persson.

Inventeringen har sammanställts i ett dokument som ligger till grund för kommande delar i förstudierapporten.

2.2 Förstudiens resultat

a) IT

Förstudierapporten beskriver en nulägesbild av Årjängs kommuns uppdrag och IT-miljö utifrån enheter, anslutbarhet, identitet, tjänster samt cybersäkerhet och informationssäkerhet.

IT-uppdrag

Aktiv IT har idag uppdraget att leverera IT till Årjängs kommun. Årjängs kommun har en IT-strateg som har det övergripande beställaransvaret gentemot Aktiv IT. Något specifikt IT-uppdrag med fokusområden finns inte för Årjängs kommun.

Anslutbarhet

- antal förbindelser och dess kvalitet – Ca 50 förbindelser. Svartfiber.
- antal verksamhetslokaliseringar där det bedrivs kommunal verksamhet: 50 stycken där man bedriver IT som stöd i sin verksamhet.
- Accesspunkter: 270 stycken, fortinet. Pågående utbytesarbete 2026 med målsättning 2027: Samtliga accesspunkter av fabrikat Cisco och ingen accesspunkt äldre än 2 år.
- Switchar: 90 stycken Cisco, 1-3 år.

Identitet

Årjängs kommun har en manuell process för hur en anställds digitala identitet skapas och förvaltas. Chef använder en e-tjänst för att beskriva ny anställning eller förändring i en anställning som går till Aktiv IT. Ska den anställda ha behörighet i något system så går det till systemförvaltaren inom Årjängs kommun.

Elevkonton skapas med automatik via integrationsplattformen Teis från verksamhetssystemet Edlevo upp till AD, katalogtjänst för hantering av konton.

Tjänster

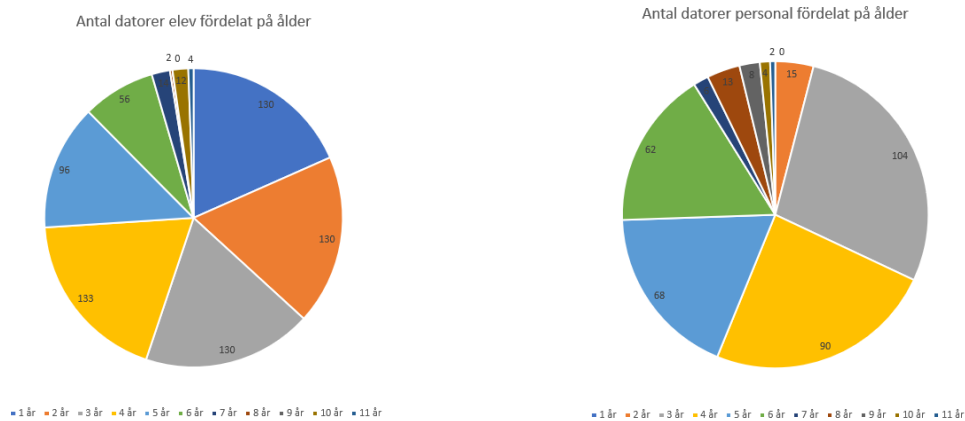
Det finns inga tjänster i Årjängs kommun motsvarande en tjänstekatalog men följande hanteras normalt i en tjänstekatalog.

Enheter - datorer

Information från IT-strateg Årjängs kommun, 260219:

Totalt antal personaldatorer: 357 stycken.

Totalt antal elevdatorer: 707 stycken.

Enheter - Mobiltelefoner

Antal: 609 ålder mellan 0-5år

70% samsung och 30% Iphone

Telefonerna hanteras av Aktiv IT via Duostation MDM.

Enheter - läsplattor

460 stycken varav 120 av dessa är plattor till politiker. Livscykelhantering för plattor finns, byts ut vart fjärde år. Plattorna hanteras av Aktiv IT via Duostation MDM.

Enheter - Skrivare/kopiatorer

Ca 70 stycken av fabrikat Sharp med HCP-klient för säker utskrift. Alla enheter är från 1 januari 2025. Avtalet för skrivare/kopiatorer gäller till och med 31/1 2028 kan förlängas två år.

Cybersäkerhet och informationssäkerhet

Arbetet med cybersäkerhet i Årjängs kommun genomförs av företaget Aktiv-IT. Ansvar för beställning, kravställande och uppföljning ligger på Årjängs kommun. Säkerhetsamordningen agerar stöd i att påtala risker ur ett generellt perspektiv till beställarfunktionen.

Arbetet med informationssäkerhet i Årjängs kommun bedrivs såsom det gör i de andra samverkanskommunerna i västra värmland. Respektive verksamhet ansvarar för att deras informationstillgångar hanteras ur ett systematiskt riskbaserat informationssäkerhetsperspektiv.

I ett IT-perspektiv har den centrala IT-miljön riskanalyserats gemensamt mellan Aktiv IT, säkerhetsamordningen, IT-stöd från Arvika kommun och Årjängs kommuns stab för att omhänderta de kommungemensamma risker som kan finnas. Uppföljning av åtgärderna har ej genomförts av säkerhetsamordningen.

Initiativ och resurser

Pågående initiativ och projekt

Det finns pågående projekt och en planering för de kommande två åren som kommer verkställas för att förbättra IT-miljön både infrastrukturmässigt och tjänstemässigt.

Personella resurser

Personella resurser Årjängs kommun: Agnetha Persson, IT-strateg.

Driftsbudget IT 2026

- Personal: 4.4 miljoner kronor till Aktiv IT + lönekostnader IT-strateg
- System- och licenskostnader: 5 miljoner kronor

Investeringsbudget IT 2026-2028

PROJEKT PÅ IT-OMRÅDET	2026	2027	2028
SÄKERHETSLÖSNINGAR DATANÄT	200	400	300
NÄTVERKSFÖRBÄTTRINGAR	1 000	300	200
DIGITALISERING/AI, E-ARKIV	200	0	0
NIS	500	0	0
SUMMA	1 900	700	500

b) IT inom verksamheten Barn och utbildning inom Årjängs kommun

Hantering av elevdatorer

Aktiv IT gör i ordning elevdatorer åk 7-9 och gymnasiet, IKT-pedagogoer ansvarar för utdelning till elever. Support gällande datorer till elever hanteras av Aktiv IT. IKT-pedagoger hanterar lärandet som utförs på samtliga elevdatorer.

Hantering av personaldatorer

Pedagogisk personal hanteras på samma sätt som övriga medarbetare inom Årjängs kommun kopplat till IT.

c) möjligheter och utmaningar

Utifrån denna nulägesbild av koncernövergripande IT och specifikt för verksamheten barn och utbildning inom Årjängs kommun presenteras här möjligheter vid en utökad IT-samverkan med ytterligare en kommun i den redan etablerade samverksansfunktionen för Arvika och Eda kommuner. Möjligheterna följs av behov som identifierats.

Möjligheter med en gemensam IT-avdelning för tre kommuner

Anslutbarhet

IT-chef för Arvika och Eda kommuner bedömer att det är möjligt att koppla ihop kommunernas nät.

Identitet

Utifrån den manuella hantering av identitet i Årjängs kommun bedömer IT-chef för Arvika och Eda kommuner att det finns goda möjligheter att inkorporera identitetshantering i den etablerade kvalitetssäkrade processen som finns i Arvika och Eda kommuner.

Tjänster

IT-chef för Arvika och Eda kommuner bedömer att Årjängs kommun bör kunna använda samma IT-tjänster baserade från en gemensam tjänstekatalog. En förutsättning är att Årjängs kommun migreras in i vår gemensamma IT-miljö.

Cybersäkerhet

Det arbete som idag genomförs i Arvika och Eda kommuner inom säker och stabil IT-miljö kommer omfatta även Årjängs kommun i en gemensam IT-avdelning.

Utmaningar

Förstudien tydliggör en osäkerhet i hur Årjängs kommuns IT-miljö ser ut och hänger ihop. Med IT-miljö menar IT-chef Arvika och Eda kommuner de tjänster, komponenter och teknik som används för att leverera förväntade IT-tjänster. Kompetensen att förvalta och utveckla Årjängs kommuns IT-miljö finns idag hos Aktiv IT samt hos IT-strateg i Årjängs kommun. Detta resulterar i osäkerhet i möjligheterna att hantera kompetensgapet på kort sikt.

Inledningsvis vid en samverkan kan medarbetare inom Arvika och Eda kommuner i relation till Årjängs kommun erbjudas olika kvalitet på användarstöd IT. Kompetensgapet kommer ta tid att hantera och är beroende av att kunskap förmedlas från Aktiv IT till en samverkansfunktion.

För att nå de presenterade möjligheterna och möta utmaningarna bedömer IT-chef att följande krävs:

- Att Aktiv IT levererar aktuell dokumentation över Årjängs kommuns IT-miljö och fysisk IT-infrastruktur och ger IT-tekniker tillgång till IT-system och verksamhetssystem.
- En plan för kompetensöverföring från Aktiv IT till IT-tekniker från beslut om uppsägning av avtal och efter avtalets slut.
- Utökad budget för (1) HTE i Arvika kommun från och med 20270101 för att förbereda och kompetenssäkra inför verksamhetsövergång november 2027.

Övrigt

Förstudien omfattar inte digital omställning vilket är ett högaktuellt område med omfattande utmaningar för kommuner de närmaste åren. Internationell och nationell styrning de kommande åren är omfattande i kombination med nya och ökade krav för kommunernas målgrupper behöver beaktas vid en eventuell samverkansfunktion för tre kommuner.

d) Samverkansform

Marcus Hansson, Dataskyddsbud, har genomfört en utredning av möjliga samverkansformer för en gemensam IT-avdelningen för tre kommuner. Se bilaga 1.

Förstudieledarna föreslår utifrån denna utredning samverkansformen avtalssamverkan.

e) Resurser

IT-chef för IT-avdelningen för Arvika och Eda kommuner bedömer att etablering av en gemensam IT-avdelning för tre kommuner är möjlig om de medel som idag finns avsatta för IT i Årjängs kommun är tillgängliga.

3. Lösningförslag

3.1 Rekommenderad lösning

Förstudien resulterar i förslaget att etablera en IT-avdelning för tre kommuner genom avtalssamverkan som leds av IT-chef Henrik Olsson. En utökad samverkan skapar förutsättningar att skapa stabil, säker och användarvänlig IT-miljö i Arvika, Eda och Årjängs kommunkoncerner vilket i sin tur skapar förutsättningar för att koncernerna utvecklas med stöd av digitala lösningar för effektivisering eller innovation. En IT-avdelning för tre kommuner skapar förutsättningar för minskad sårbarhet, kostnadseffektiva lösningar, skapar förutsättningar för samverkan inom andra områden, exempelvis digital omställning.

3.2 Intressenter

Följande intressenter berörs av den föreslagna förändringen:

Medarbetare Aktiv IT

IT-strateg Årjängs kommun

IT-chef Arvika och Eda kommuner

Digitaliseringsstrateg Arvika kommun

IT-tekniker Arvika och Eda kommuner

Medarbetare och chefer Årjängs kommun

Kommundirektör Arvika, Eda och Årjängs kommuner

Vid ett eventuellt projekt behöver en intressentanalys genomföras.

3.3 Tidplan och beroende

november 2026: Avtalet med Aktiv IT kan sägas upp från och med 20270101: Projektstart

november 2027: Verksamhetsövergång till Arvika kommun.

Administrativa avdelningen
Marcus Hansson, 0573-141 26
Marcus.Hansson@arjang.se

Datum
2025-10-29

JURIDISKA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR IT-SAMVERKAN MELLAN ARVIKA, EDA OCH ÅRJÄNGS KOMMUN

Årjängs kommun

Postadress
Administrativ avdelning
Box 906
672 29 Årjäng

Besöksadress
Storgatan 66

Telefon
0573-141 00 vx

Fax
0573-127 40

E-post
kommun@arjang.se

Webbplats
www.arjang.se

Organisationsnr
212000-1835

Bankgiro
117-3244

Samlingshandlingen beställd av: Rebecka
Nilsson. (re890921)

1. Inledning – bakgrund och syfte

Denna utredning belyser de juridiska förutsättningarna och alternativen för interkommunal samverkan kring IT-drift mellan Arvika, Eda och Årjängs kommuner (kommunerna).

Arvika och Eda har i dagsläget en gemensam IT-verksamhet genom avtalssamverkan, medan Årjäng idag har IT-driften upphandlad externt.

Årjäng planerar att ansluta till ett gemensamt samverkansorgan.

Utredningens syfte är att ge vägledning i fråga om vilken av samverkansformerna som lämpar sig bäst.

Kommunallagen ger fyra olika alternativ i fråga om samverkansformer:

1. Kommunalförbund, avsnitt 2-2.2
2. Gemensam nämnd, avsnitt 3-3.2
3. Samägt kommunalt bolag, avsnitt 4-4.2
4. Avtalssamverkan, avsnitt 5-5.2

För varje modell redovisas dess rättsliga förutsättningar samt positiva och negativa aspekter.

Avslutningsvis ges en sammanfattning och rekommendation om de lämpligaste organisationsformerna för att driva gemensam IT-verksamhet.

2. Kommunalförbund

Ett kommunalförbund är en egen offentlighetsrättslig organisation som bildas genom avtal mellan kommuner (kommunallagen ((KL)) 3 kap. 8 §, 9 kap. 1–18 §§).

Medlemmarna överlämnar valda kommunala verksamheter till förbundet, som har egen styrelse (förbundsstyrelse eller fullmäktige) och egen budget.

Varje medlemskommun har representation i förbundets beslutande organ.

Kommunalförbundet är skilt från kommunerna juridiskt och kan äga egendom, ingå avtal och anställa personal för de överlämnade uppgifterna.

Kommunalförbundet styrs via medlemskommunernas representation i förbundets beslutande organ. Kommunerna behåller en viss uppsikt (enligt KL 10 kap).

En kommunalförbunds ekonomiska risk delas av medlemmarna genom överenskomna avgifter eller andelar, men det juridiska ansvaret ligger hos förbundet självt vid skadestånd etc. (såvida inte medlemskommun avsatt borgensmedel).

2.1 Kommunalförbund – positiva aspekter

Kommunalförbund passar särskilt när flera kommuner vill samverka i större skala. Förbundet kan fatta snabba beslut och utveckla specialistkompetens i egen organisation, samt ha en egen budget och bokföring. Arbetet blir mer fristående från de enskilda kommunernas politiska organisation, vilket kan ge flexibilitet och kostnadseffektivitet.

I jämförelsen av samverkansformer bedöms kommunalförbund lämpliga för specialiserade verksamheter med behov av en robust organisation, exempelvis inom räddningstjänst, vatten/avlopp och energi.

2.2 Kommunalförbund – negativa aspekter

Kommunalförbund tenderar att bli relativt självständiga och därmed mindre direkt styrbara av varje enskild kommun. Om kommunerna har skilda uppfattningar kan det vara svårt att påverka förbundets inriktning.

Administrativt kräver ett förbund en egen förbundsordning, styrelse och ekonomi, vilket är mer komplicerat än att upprätta en nämnd. För en liten konstellation (t.ex. tre mindre kommuner) kan förbundets omfattande form upplevas tungrodd och onödig om behovet av samarbete är begränsat.

Kommunernas andel av ekonomiskt ansvar regleras i förbundsordningen, men i praktiken bär medlemmarna tillsammans det ekonomiska ansvaret för förbundets åtaganden.

Kommunalförbund kan vara mindre lämpliga när kommunerna önskar starkt inflytande över verksamheten och när det handlar om administrativa stödfunktioner, eftersom styrningen är mer avlägsen från varje enskilt fullmäktige.

3. Gemensam nämnd

En gemensam nämnd bildas genom beslut i två eller flera kommuner (KL 3 kap. 9 §, 9 kap. 19–35 §§).

Nämnden ingår organisatoriskt i värdkommunens förvaltningsorganisation, men dess uppdrag framgår av avtal och reglemente.

Varje deltagande kommun utser representanter till nämndens styrelse och har sin plats i beslutsprocessen.

Nämnden kan fullgöra all kommunal verksamhet – det vill säga lika brett som en enskild nämnd i en kommun.

3.1 Gemensam nämnd – positiva aspekter

Den gemensamma nämnden ger goda möjligheter till politisk styrning och insyn från samtliga kommuner, eftersom varje kommun har direkt representation och fortsatt formellt huvudmannaskap för uppgifterna.

Det finns ingen egen stor organisation att bygga upp; värdkommunens befintliga administratörstjänster kan användas för nämnden.

Exempel på verksamheter som framhålls som lämpliga för gemensam nämnd, av statskontoret i deras utredning ”Hand i hand – en analys av kommunal samverkan”, är bland annat IT- och HR-stöd.

Gemensam nämnd är en beprövad form av samverkan för ändamålet. Flera kommuner har skapat gemensamma IT-nämnder för ökad samordning.

Knivsta, Heby, Tierp, Östhammar och Älvkarleby bildade 2019 en gemensam IT-nämnd med värdkommun Tierp, med syfte att samordna resurser och bygga en robustare digital infrastruktur.

Även Borgholm och Mörbylånga kommun bildade 2024 en gemensam IT-nämnd för effektivare hantering av gemensam IT-verksamhet.

3.2 Gemensam nämnd – negativa aspekter

En gemensam nämnd får dela på de administrativa bördorna via värdkommunen, beslutsprocessen kan bli långsam och byråkratisk. Styrning måste gå genom respektive kommuns fullmäktige och/eller kommunstyrelse.

Även om en gemensam nämnd inte kräver lika omfattande struktur som ett förbund, finns ändå en förvaltningskoppling där politiska beslut i varje kommun påverkar nämndens förutsättningar.

Nämnden är knuten till värdkommunen för ekonomi och personal, vilket kan ge geografiska begränsningar, svårigheter med kostnadsfördelning, kostnader för resor m.m.

4. Samägt kommunalt bolag

Kommunerna kan samarbeta genom att bilda ett privaträttsligt kommunalt bolag där de äger andelar.

Ett sådant bolag blir en egen juridisk person, styrt av aktiebolagslagen (ABL). Bestämmelserna i ABL kompletteras av KL i fråga om kommunernas förhållande till dess bolag.

Kommunernas inflytande regleras i bolagsordning eller avtal mellan delägarna.

Kommunerna styr via aktieägaravtal, bolagsordning, ägardirektiv och genom att utse styrelse.

När en kommun är ägare utövar kommunen ett rättsligt inflytande över bolaget som motsvarar aktieinnehavet.

Upphandlingsmässigt kan ett helägt (eller majoritetsägt) kommunalt bolag användas som "intern leverantör" enligt så kallat egenregiregler (Teckal-undantaget).

4.1 Samägt kommunalt bolag – positiva aspekter

Ett bolag kan agera företagsekonomiskt effektivt och vara mer flexibelt i sin dagliga verksamhet än offentliga organ. Förvaltningen blir således effektivare än t.ex. en gemensam nämnd.

Ägarna kan genom ägardirektiv och styrelsekontroll styra bolaget mot gemensamma mål.

4.2 Samägt kommunalt bolag – negativa aspekter

En nackdel är den minskade politiska styrningen.

Bolaget lyder inte direkt under KLs regler – det är framför allt ABLs formalia som styr.

I ett delägt bolag kan ingen enskild kommun ensam kontrollera mer än sin egen andel, och bolaget kan uppfattas som mindre demokratiskt.

Processen att inrätta eller förändra ett bolag kräver formella bolagsstämmo- och styrelsebeslut, vilket kan vara mer tidsödande än ändringar i ett avtal eller ett reglemente.

5. Avtalssamverkan

En kommun kan genom avtal överlåta utförandet av sina uppgifter till en annan kommun.

Sedan 1 juli 2018 finns en generell rätt i kommunallagen att avtalssamverka, vilket medför att lokaliseringsprincipen inte hindrar att kommuner tar hand om varandras uppgifter.

Praktiskt innebär detta att kommunerna kan driva en gemensam IT-verksamhet där samtliga kommunerna är med och bidrar.

Viktigt att notera är att möjligheten till avtalssamverkan som bestämmelsen i KL ger, inte innebär att kommuner får utökade möjligheter att köpa direkt av varandra. Upphandlingsregelverket sätter således gränser för möjligheterna till avtalssamverkan, eftersom det krävs att kommunerna måste pröva om den tilltänkta samverkan är undantaget kravet på upphandling.

Avtalssamverkan lämpar sig bäst för avgränsade och specialiserade uppgifter, samt uppgifter som inte kräver myndighetsutövning eller särskild lokal anknytning.

Det fungerar som komplement till de övriga samverkansformerna i en enklare form som inte kräver större formella beslut.

Avtalssamverkan är ett tänkbart alternativ i sammanhanget – det medför dock höga krav på avtalets och organisationens utformning.

5.1 Avtalssamverkan – positiva aspekter

Avtalssamverkan kräver ingen ny juridisk person eller omfattande organisation.

Det är en smidig och snabb form att etablera – kommunerna skriver avtal sinsemellan.

Det finns ingen ny administrativ överbyggnad att inrätta.

Avtalssamverkan ger ingen administrativ och organisatorisk överbyggnad och det går snabbt att inleda samarbetet. För mindre specialistbehov kan detta vara mycket ändamålsenligt.

Möjligheten att enkelt samverka via avtal gynnar särskilt små kommuners förmåga att få tillgång till kompetens och service.

5.2 Avtalssamverkan – negativa aspekter

En uppenbar nackdel är att kommunernas möjlighet att styra verksamheten är begränsad om organisationen/utförandet ligger i en annan kommuns regi.

Avtalssamverkan ger de samverkande kommunerna en väldigt liten möjlighet att löpande styra verksamheten, det är samverkansavtalet som är det styrande instrumentet.

Det finns inte samma grad av förankring och demokratiskt ansvar som i gemensamma nämnder eller förbund.

Varje överlåtande kommun behåller formellt uppdraget; rent praktiskt innebär det att den som utför uppdraget agerar som entreprenör. Med andra ord måste alla parter noggrant hantera frågor om ansvar och uppföljning i avtalet.

Utöver kommunallagens bestämmelser får avtalssamverkan hanteras som vilken köptjänst som helst, vilket förutsätter att aktuella upphandlingsregler (LOU) följs i alla led.

6. Rekommendation

För samverkan kring IT-drift bedömer jag att gemensam nämnd eller samägt bolag är de mest lämpade samverkansformerna, detta utan att utesluta avtalssamverkan som ett alternativ.

Den gemensamma nämnden balanserar kommunernas behov av styrning och insyn med relativt enkel organisation. Genom en gemensam IT-nämnd skulle Arvika, Eda och Årjäng gemensamt kunna besluta om IT-strategi, budget och resurser, samtidigt som varje kommun behåller sin delaktighet via representation. Administration kan skötas av en värdkommun eller gemensam supportfunktion utan att byråkratin blir så omfattande som i ett förbund.

Ett samägt bolag kan övervägas om kommunerna är beredda att driva IT-frågorna affärsmässigt och ge vika något på politisk kontroll. Ett kommunalt bolag kan locka kompetens och vara mer konkurrenskraftigt, men kräver noggrann reglering och kan skapa högre tröghet vid större förändringar.

Upphandlingsmässigt gäller samma prövningar som för gemensam nämnd (Teckal och Hamburg), men ett bolag har goda möjligheter att bedriva verksamhet ”internt” om kontrollkraven uppfylls.

Avtalssamverkan är det alternativet som är juridiskt enklast att komma i gång med – men det alternativ som också medför mest juridiska ställningstaganden och organisatoriska svårigheter på sikt.

7. Sammanfattning

Nedan sammanfattas huvuddragen för de fyra modellerna samt om de rekommenderas för ändamålet:

Kommunalförbund: Passar för långsiktiga och omfattande samarbetsbehov med flera medlemmar. Ger stor självständighet och specialistkompetens, men mindre direkt kommunkontroll. Administrativt mest omfattande. *Rekommenderas ej för ändamålet.*

Gemensam nämnd: Lämplig för smidig samordning när demokratisk styrning är viktig, och när några kommuner vill dela på uppgiften. Ger insyn och maktkontroll åt alla parter, med relativt enkel uppbyggnad. Enkelt att använda befintlig förvaltningsorganisation. *Rekommenderas för ändamålet.*

Samägt bolag: Effektivt och flexibelt som företag, bra för specialistuppgifter och affärsmässig drift. Begränsad politisk styrning; bolagsformell struktur kräver aktieägarråd och styrelse. *Rekommenderas för ändamålet.*

Avtalssamverkan: Snabbt och billigt utan nya organ. Kräver inget formellt samråd utan endast avtal. Ger liten gemensam förankring och löpande styrning. Upphandlingslagstiftningen begränsar hur organisationen bör utformas; risk för komplicerade upphandlingsfrågor på sikt. *Rekommenderas för ändamålet med förbehåll enligt ovan.*

Marcus Hansson
Kommunjurist

Ärjängs kommun

Datum
2025-10-29

Allmänna utskottet

Protokollsutdrag 2026-06-01

§ 55 IT-samverkan mellan Arvika, Eda och Årjängs kommuner

Diarienummer: KS/2026:132

Allmänna utskottets beslut

Allmänna utskottet föreslår kommunstyrelsen godkänna att en gemensam IT-avdelning för tre kommuner etableras med planerad driftstart 21 november 2027.

Kommunstyrelsen ger kommundirektören i uppdrag att säga upp nuvarande avtal om IT-samverkan mellan Arvika och Eda kommuner, samt ingå nytt avtal om utökad IT-samverkan mellan Arvika, Eda och Årjängs kommuner genom avtalssamverkan.

Återrapportering ska ske till kommunstyrelsen ett år efter driftstart.

Sammanfattning av ärendet

Arvika och Eda kommuner har sedan 2023 en gemensam IT-avdelning genom avtalssamverkan. Årjängs kommun har idag sin IT-drift upphandlad externt, med avtal som löper till november 2027. Detta har skapat ett naturligt tillfälle att utreda en utökad samverkan.

En genomförd förstudie visar att en gemensam IT-avdelning för tre kommuner kan skapa en mer stabil, säker och användarvänlig IT-miljö. Samverkan bedöms minska sårbarheten kopplad till kompetens och resurser samt bidra till mer kostnadseffektiva lösningar och stärka förutsättningarna för digital omställning.

Den juridiska utredningen visar att flera samverkansformer är möjliga, men att avtalssamverkan är en enkel och flexibel modell att etablera, samtidigt som gemensam nämnd eller bolag innebär tyngre organisationer.

Förstudien rekommenderar att samverkan genomförs genom avtalssamverkan och att Årjäng ansluter till den befintliga IT-organisationen.

Beslutsunderlag

Kommunledningsstabens tjänsteskrivelse 2026-05-27

Förstudierapport IT-samverkan Årjäng, Eda, Arvika kommuner 2026-03-12

Utredning: Juridiska förutsättningar för IT-samverkan mellan Arvika, Eda och Årjängs kommun 2025-10-29

Efter beslut i kommunstyrelsen skickas det till

För kännedom

Arvika kommun

Årjängs kommun

För åtgärd

Kommundirektör; Johan Örnberg